

Krisen i Europa

Det private forbrug i Europa står stille

Det er ikke kun herhjemme, at det private forbrug har haft svært ved at komme op i omdrejninger efter krisen. I flere af de europæiske økonomier står det private forbrug stille og ligger fortsat under før-krise niveau. Det private forbrug var ellers ved at komme sig i foråret 2010, men herefter blev en række sparepakker sat i værk, hvilket generelt har ramt den indenlandske efterspørgsel hårdt i Europa. Tilliden er så småt begyndt at vende tilbage til de europæiske forbrugere, hvilket giver håb om en fremgang i det private forbrug, men vejen tilbage for den europæiske økonomi er fortsat meget lang og vanskelig.

af chefanalytiker **Erik Bjørsted**

27. august 2014

Analysens hovedkonklusioner

- Det private forbrug i Europa har haft svært ved at komme op i omdrejninger efter krisen satte ind.
- I euroområdet ligger det private forbrug ca. 2 pct. under før-krise niveau. Det dækker dog over store forskelle indenfor Euroområdet.
- I Italien ligger det private forbrug næsten 8 pct. under før-krise niveau, mens det i Tyskland, som stort set ikke har været påvirket af krisen, ligger ca. 6 pct. over niveauet i 1. kvartal 2008.
- Efter den første nedtur i 2008 var det private forbrug i Europa faktisk begyndt at rette sig igen, men de sparepakker, der siden blev iværksat i specielt Euroområdet, tog herefter luften ud af efterspørgslen og det private forbrug.
- Tilliden er så småt begyndt at vende tilbage til de europæiske forbrugere, men vejen tilbage for europæisk økonomi bliver lang og vanskelig – ikke mindst fordi der fortsat føres en meget stram finanspolitik i EU.

Kontakt

Chefanalytiker

Erik Bjørsted

Tlf. 33 55 77 15

Mobil 27 68 79 50

eb@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

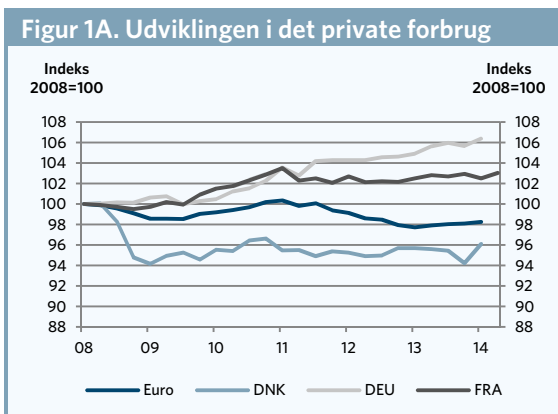
Det private forbrug i Europa er fortsat underdrejet

Det er ikke kun i Danmark, at det private forbrug fortsat er kraftigt underdrejet. I Euroområdet som helhed ligger det private forbrug ca. 2 pct. under niveauet i første kvartal 2008 før krisen. Det dækker dog over store forskelle i medlemslandene.

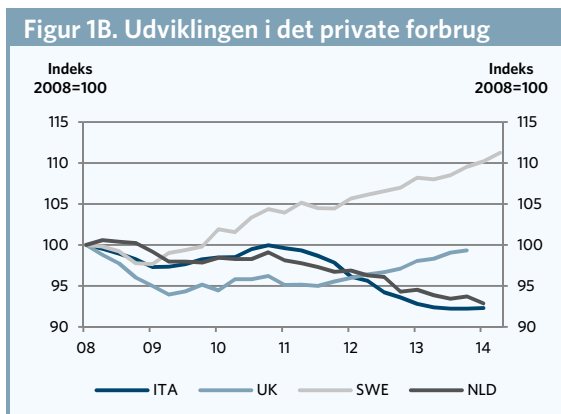
I Italien ligger det private forbrug næsten 8 pct. under niveauet i første kvartal 2008, mens det i Tyskland, som knap nok har været påvirket af krisen, ligger ca. 6 pct. over niveauet i første kvartal 2008. Det fremgår af figur 1A og 1B, som viser udviklingen i det private forbrug i Euroområdet og for en række udvalgte lande i EU.

Udviklingen i Tyskland hænger dels sammen med, at økonomien ikke var så oppustet forud for finanskrisen, og derfor heller ikke blev så hårdt ramt, da krisen satte ind. Derudover er de tyske lønmodtagere omsider begyndt at få lidt højere lønninger, hvilket også smitter af på det private forbrug, samtidig med at den lave arbejdsløshed i Tyskland mindsker usikkerheden.

Herhjemme, hvor vi en periode faktisk har haft reallønstilbagegang og tillige har haft en alvorlig krise på boligmarkedet, ligger det private forbrug ca. 4 pct. under niveauet fra før krisen.

Anm.: Der ses på udviklingen fra 1. kv. 2008 og frem.
 Kilde: AE pba. Eurostat.

Anm.: Der ses på udviklingen fra 1. kv. 2008 og frem.
 Kilde: AE pba. Eurostat.

En anden interessant observation i forhold til udviklingen i det private forbrug er, at det private forbrug kort efter krisens udbrud faktisk begyndte at rette sig lidt i Europa.

Fra 2009 og et stykke ind i 2010 genvandt det private forbrug således noget af det tabte. Underskud denne på offentlige budgetter var dog blevet meget store, hvorefter EU kom med en række henstillinger om, at de offentlige underskud skulle nedbringes, og det betød, at mange regeringer begyndte at stramme finanspolitikken.

Opsvinget var på det tidspunkt ikke selv bærende, og man fik som følge af sparepakkerne kvalt det spirende opsving i Europa. Herhjemme betød genopretningspakken også, at luften blevet taget ud af dansk økonomi.

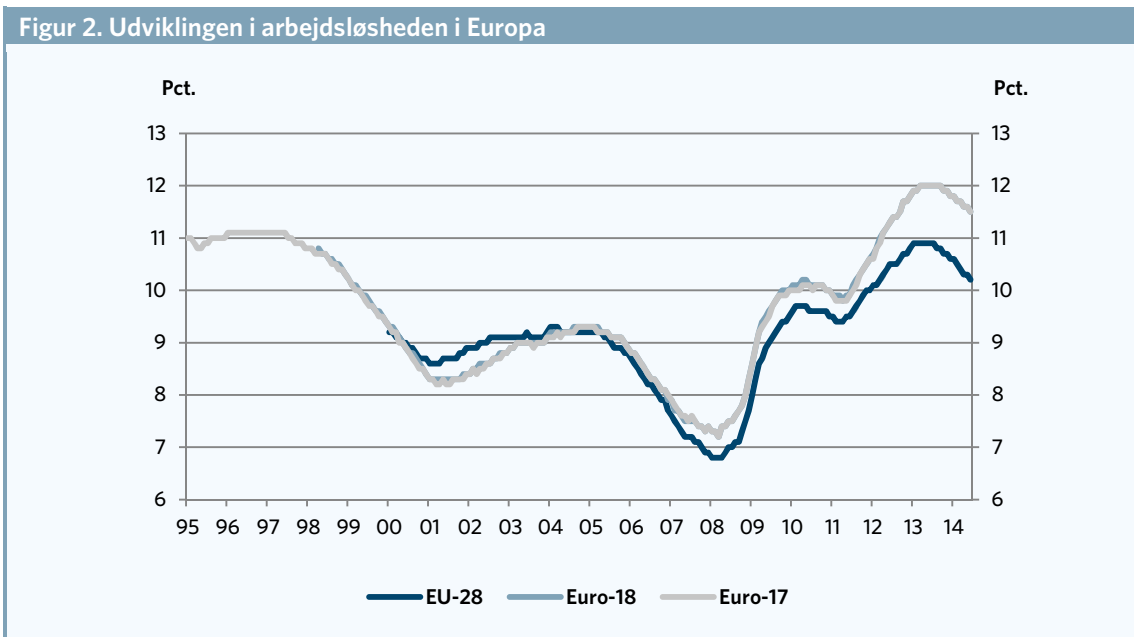
Samtidig undervurderede EU-kommissionen, hvor meget sparepakkerne ville betyde. Man tog ikke højde for, hvor afhængige vi er af hinanden i EU. Langt det meste eksport fra EU-landene bliver nemlig in-

denfor EU's grænser. Så når alle lande strammer finanspolitikken på samme tid, har det store negative afledte effekter på samhandlen i EU.

EU-kommissionen har siden også kontinuerligt måttet nedjustere sine prognoser, fordi sparekursen ramte på væksten og beskæftigelsen hårdere, end man havde regnet med.

Ét af de få lande i EU, som har ført en ekspansiv finanspolitik, er Sverige, hvor det private forbrug i dag ligger mere end 10 pct. over niveauet fra 1. kvartal 2008.

Som resultat af denne sparekurs tog den europæiske økonomi og det private forbrug endnu et nøk nedad (man kan tale om en såkaldt "dobbelt dip recession"). Også arbejdsløsheden begyndte at vokse igen. Arbejdsløsheden var ellers begyndt at falde, inden man iværksatte sparepakkerne, men nåede i 2013 op på mere end 26 mio. arbejdsløse i EU-28. Heraf var over 19 mio. arbejdsløse i Euroområdet - svarende til 12 pct. af arbejdsstyrken, hvilket er det højeste niveau, man har målt i Euroområdet de sidste små tyve år. Det fremgår af figur 2.

Anm.: Data er sæsonkorrigeret.
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

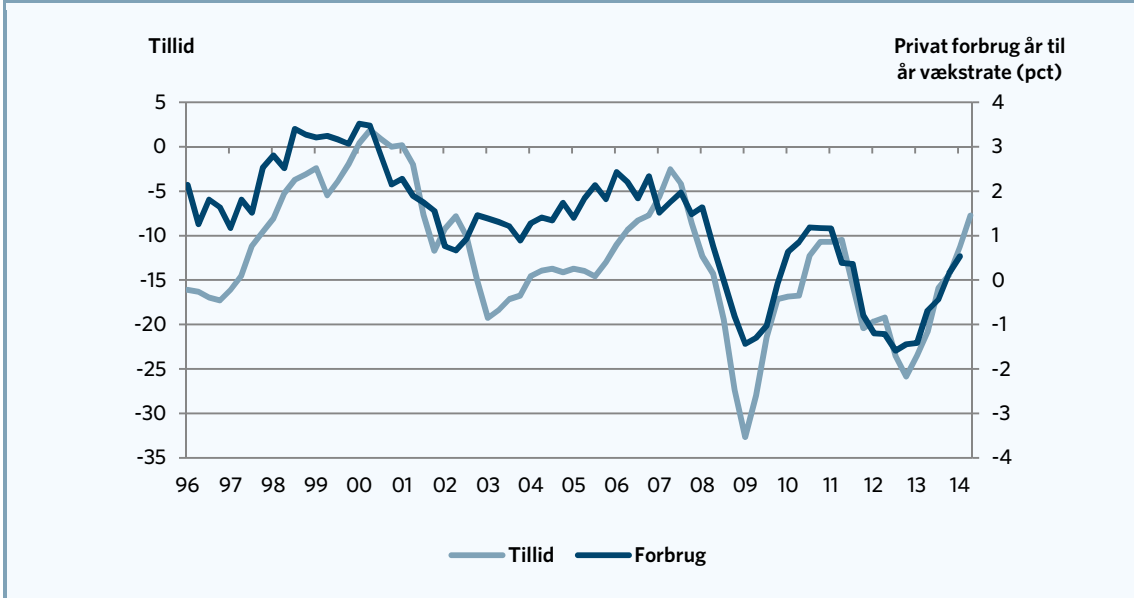
Den kraftige vækst i arbejdsløsheden fra 2011 og frem til 2013 har formentlig gjort forbrugerne i specielt i Euroområdet mere usikre og været medvirkende årsag til, at det private forbrug igen begyndte at udvikle sig svagt.

Historisk har der nemlig været en tæt sammenhæng mellem forbrugertilliden og år til år væksten i det private forbrug. Når forbrugertilliden falder, falder det private forbrug derfor typisk også. Det fremgår af figur 3.

Som det dog også fremgår af figur 3, er forbrugertilliden - sammenfaldende med, at arbejdsløsheden i Euroområdet faktisk er begyndt at falde lidt - begyndt at rette sig. Det giver håb om, at det private forbrug igen vil begynde at vokse.

Når det er sagt, er der omvendt ikke udsigt til forbrugsvækst i Europa. Lønningerne vokser meget moderat, og samtidig føres der fortsat en meget stram finanspolitik i EU, som underliggende lægger en dæmper på opsvinget i Europa.

Figur 3. Sammenhæng mellem forbrugertillid og det private forbrug

Kilde: AE på baggrund af Eurostat og egne beregninger.

EU skal have mere fokus på vækst og jobskabelse her og nu

Den meget stramme finanspolitik, der fortsat føres i Europa, gør det vanskeligere at komme ud af krisen. Underliggende koster den stramme finanspolitik vækst og beskæftigelse på et uheldigt tidspunkt, hvor der hersker stor usikkerhed om opsvingets styrke.

AE foreslår derfor, som vismændene foreslog det i foråret 2013, at de lande, som har råderum, bør føre en mere ekspansiv finanspolitik. Tyskland, Østrig, Sverige og Finland er nogle af de lande, som har relativt sunde offentlige finanser. Samtidig bør man give de gældsplagede lande mere tid til at konsolidere.

Det er vigtigt, at de vækstinitiativer, man blev enige om tilbage i juni 2012 med midler fra den Europæiske Investeringsbank (EIB) og ubrugte midler fra EU's strukturfonde, også føres ud i livet.

For at skabe ro på de finansielle markeder skal ECB spille en aktiv rolle og om nødvendigt gå ind og støtteopkøbe statsobligationer for at holde renten nede.

Netop ECB meddelte d. 25. august, at de er klar til at støtte den europæiske økonomi, men præsidenten for ECB, Mario Draghi, efterlyste samtidig flere finanspolitiske tiltag til at understøtte væksten.

Draghis udtalelser er opsigtsvækkende og bliver forhåbentlig hørt af regeringerne og EU-kommissionen.